

1990 m. spalis

TREMINTINYS

2

Klastos ir melo viršunė

(ATKELTA IS 1 PSL.)
vietines tarybas. Jei pusę amžiaus žmonės rinkimams buvo abejingi ir balsavo ar visai nebalsavo, nes žinojo, kad, jei paskirtas, tai ir bus, tai dabar, norint kad išrinktu, jau reikėjo gudrauti. Turėdami ilgamente patirtį ir faktinę valdžią, „buvisieji“ su kompartija, naudodamis klastos ir prievartą, rinkimus į vietines tarybas didesnėje Lietuvos daileje laimėjo, ir dabar jie valdo, be abejo, jau galvodami ir apie kitus rinkimus.

Neparodė per daug išminties mūsų deputatai sudarydami MT. Juk daug ministrų iš „buvisiųjų“ farpo. Girdžiu pasiteisinius — „jie turi

Kingyro lageryje 1954 05 16 ir 1954 06 26 įvykė kalinių sukilimas nusinešė daug aukų. Noriu papasakoti, ką pats patyrė 1954 m.

Dauguma kalinių buvo teisiamis 1944 metais. Didžiausia bausmė buvo 10 metų. Nuteisti 1944–1945 metais bausmė turėjo baigti 1954–1955 m. Juos reikėjo sunaikinti. Todėl sukilimus organizavo pati KGB.

Štai ką prisimenu. Prieš areštą trejus metus buvau „Didžiosios Kovos“ apygardos partizanu. Pagal slapyvardę Genelis. Paskutinius metus ėjau štabo viršininko pareigas.

Paskui... iš Kauno etapu į Vilnių, į Leningradą, iš Leningrado į Komijos Intos lagerį, 1 olpa. Tai jau 1948 metai. Po ročių mėnesių lagerį perorganavo į vien politiniu. Netrukus man buvo pasiūlyta įsiungti į pogrindinę organizaciją, bet aš griežtais atsisakiau. Po kelių dėnu kažkas iš lietuvių kreipiasi į mane, kad jam yra siūloma tai, kas ir man. Patariau griežtais atsisakyti. Susirūpinau, kad galliskas nors ir nesikrepti. Nutariau pasitarti su vyrais. Labai puikiai patarė man komunistas Anicetas Kalytis: „Sutik, o po to neko neveik“. Taip ir padariau. Mano pavaduotojas buvo osteinas kapitonas Tegonas. Jis buvo mane rekomendavęs. Pranešė jam, kad sutinku. O keillas-dešimt minučių buvau iškviestas į pirmojo barako džiovyklą, ten radau papulkinių Pavlovą, vieną iš generalų. Gaunu įskymą sudaryti lietuvių batalioną, kadangi iš lietuvių yra 2 inžinerai elektrikai. Bataliono vadai būti ne žemesnis kaip majoro laipsnio. Sukilimo metu lietuvių batalionas turi užimti abi elektros stotis, kad jos nebūtų sustabdytos, kad nesusto-

pauti“. Tikrai, patirties jems netruksta. Gal ne visiems, bet ne vienam iš jų galima padėkoti, kad gana sėkmingai jems sekasi menkinti visuomenės akys asmenis, kurie turime būti už daug ką dėkingi. Dibintai sudaromi trūkumai, negrovės, juos dar išpūstus parodant, padeda vienos karaliukams skleisti gandus „žiurėkite, prie ko privėdė naujas parlamentes, juk komunistams valdant yra bolybių nebuvu“. Tai vis todėl, kad jie turi patirtį ir nei kiek gero noro. Pasistengia „buvisieji“ pamiršti, kad prie to vedė „kelias į komunizmą“ ir kad dabariniai trūkumai ne vienu atveju dabar jų dirbtinai sudaromi.

Gana dažnai spaudoje skelbiami visuomenės apklausos duomenys, kuriais pabrėžiamas visuomenės palankumas LKP, Brazauskui, Pruskienei. Abejoju tų apklausų tikrumu. Labai aiškus pavyzdis. Kauno raijono laikraštyje „Tėviškės žinios“ net 2 kartus buvo paskelbta anketa apie žemės reformą. Atsakė 68 skaičiojai. Laikraščio tirazas 16 030. Išeina, kad atsakė 0,425% apklausų. O iš to daromos išvados. O kaip su kitomis apklausomis! Gal taip pati O ir apklausiamieji gaf parenkami? Pusę amžiaus matau, kad komunistų partija yra klastos ir melo viršunė. Neiškui nė vienų pažadų, kuris skamba iš VKP(b), TSKP ar LKP išpu. Nelabai iškiu, ką rado ir jų valdoma „nepriklausoma“ kauke prisdengusi spauda.

Juozas BAZILIAUSKAS

Kas organizavo Kingyro sukilimą?

Iš kasyklos, kad kuo greičiau būtų iškeitai anglakasių iš kasyklos. Turime sužinoti, kiek specialistų, vairuotojų ir kiek vyru, galinčių naudoti ginklą.

Sudarius batalioną, susipažinome su vadais. Bataliono vadu, skyriame inžinerių Joną Borutą, kuopu vadais Anicetą Kalytį ir Joną Daulenską, chirurgą, ir gusaru pulko karininką Algirdą Gasiūną. Ir taip mes penkiese susitikome, aptarėme ir toliau nieko nedarėme. O rusai čia apie tą pogrindį ir jo būsimus planus, kad lektuval mes desantą, kad laivai lauks jūroje. Zodžiu, laisvė čia pat.

Kai kurie ir lietuvių tuo tiki. Vieną vakarą man vienas osteinas, buvęs karininkas Misikovas išduoda paslapči, kad naktis bus sukilimas. Aš su savo brigada išjau į naktinę pamaina. Misikovas pasakė, kad į darbą neis. Dar spėjau perspėti lietuvius, kad būtų atsargūs provokacijoms.

Sulaukiau ryto, 1-oji pamaina atėjo į darbą. Sužinau, kad naktį suėmė 21 žmogų lagerio zo-

KELIONĖ Į IGARKĄ

Įvykome iš Karmėlavos aeroporto liepos 6 d. Igarką pasiekėme ankstyva ryta, kai saulėt, nusiritus į krūmu, bet visai nepasislėpusi, vėl pradėjo kopti į dangų. Mums, buvusiems igarkiečiams, tai įprastas reiškinys, bet to nemačiusiems — neįtikėtinas dalykas.

Sutiko mus nemažas būrys tenykišiu gyventoju. Vietoves pažiūstamos, tik daugiau nauju statybų. Priartėjome prie Jenisejaus ištakų, iš kur persikelėme į kitą kranta. Įkopėme į auksą Jenisejaus krantą ir vėl išvydome mūsų jaunystės kančią į vargo dienų miestą — Igarką.

Igarkoje mus sutiko ir visur lydejo lietuvis Daugnoras, čia gyvenęs nuo 1948 m. Buvo šeštadienis. Vietos valdžia mus gerai priėmė ir „apgyvendino. Sekmadienį aplankėme kapus.

Savo artimuji, kapus suradau greitai, nes pats stačiau kryžių, pats aptvėrė tvorelę. Tai pri-mojų kapavietė Igarkoje, kuriai

parinkome sausesni kainelį. Pirmiausia čia palaidota Pranė Cekaitienė, mirusi 1948 m., toliaus sesuo Adelė Cekaitytė, mirusi 1950 m., o taro jų palaidojome ir tėtį Izidorių Cekaitį 1955 m. Netoli mūsų kapų palaidota 5 m. mergaitė Onutė Paulauskaitė, o, greta mūsų kapų, kaimyno prasvumu, jo žmona, Ona Kemzurienė.

Greitai atradome mažają Onutės Paulauskaitės kapelę, kuri atkase į palaikus išveže kaimynai. Atkasėme Pranės Cekaitienės kapą, toliau — tėtis. Nustebime, kad, pradėjus kasti tręciją, žemė buvo neįsėjalus, kai kur radome ir žaliu eglės šakelių, o toliau tik tuščias karstolentas, kurias aš gerai atpažinau, kad tai mano sesers kertas, bet jame palaikų nebuvu.

Paaškėjo, kad įvyko klaida ir vietoj savo mamos palaikus Adeles Cekaitytės palaikus išveže Onos Kemzurienės dukra 1989 m. Ją suklaidino mama pastatyta kryžius, kuris buvo

Gana dažnai spaudoje skelbiami visuomenės apklausos duomenys, kuriais pabrėžiamas visuomenės palankumas LKP, Brazauskui, Pruskienei. Abejoju tų apklausų tikrumu. Labai aiškus pavyzdis. Kauno raijono laikraštyje „Tėviškės žinios“ net 2 kartus buvo paskelbta anketa apie žemės reformą. Atsakė 68 skaičiojai. Laikraščio tirazas 16 030. Išeina, kad atsakė 0,425% apklausų.

Vertėtų prisiminti

Tai įvyko 1947 m. kovo arba landžio mėnesį, nes vietomis dar buvo sniego. Až tada gyvenau apie 2 km nuo Mariampolės, Pietarių kaimo. Pas mus atėjusi kaimynė Kosė Zygmantaitė-Skrinskienė pranešė, kad Dumčiaus lauke, Degučių kaimo, prie plento buvusiam apkaso guli daug lavonų. Kai mes ten atėjome, jau buvo prisirinkę daug žmonių. Vaizdas išlupas. Lavonai vietomis apmetti žemėmis, kuojo tik vienomis suristos rankos į kojos. Kai kuriems buvo išbadytos akys, matyt, dar gyviems esant, nes per veidą buvo nutekėję kraujas. Vie-

nas gulėjo ant virsusa, iki pusės nuoga. Kelbėjo, kad tai Jonas Diemikis, nes jis neseniai buvo dingęs. Ant apkaso kraštą mėtė kortos. Buvo išmatinę vėzės.

Žmonės kalbėjo, kad, nužudyteji greičiausiai buvo kalinių, nes už pusės kilometro kalėjimas. Visa kalė suversta „banditams“, nors niekas tuo nežiūdė.

Gal atskristų žinantių apie šiuos žiurpius įvykius. Praėjome atsiliepti adresu: 233000 Kaunas, Donelačio 70b, Daliai Kuodytei.

Birutė KALASEVIČIENĖ

Ceslovas LIUTKEVICIUS KALINIŲ HIMNAS

O mielas drauge, nelieudéki,
Kad reikia žengti štuo keliu —
Šituos žodžius širdin jidéki,
Nors atskirkirti taip sunku.

Drauguži, tikék —
Greit neberekis kenteti —
Ir vilti turék —
Dar laisvę teks regéli.

Draugystė tvirta,
Draugystė — kieto plieno.
Sujungė kova
Ir šaltos mūro sienos.

Kas žuvo, nulenksim tam galvas
Ties šaltu kapu.
Ir žengsim likimo mums skirtu
I laisvę keliu.

BAUSMĖS DAINININKAI

Pirmaisiais bausmės metais įrakuts, kai kalėjo įrakuso paprastu pjūklu jam iki klubo nupjovė koja. „Jus sužalojote mano kūną, bet mano siejosumsu sužalojoti nepavyks“ — sakydavo jis — Saulius Variakojis, buvę profesionalus solistas, liaudies dainininkas. Pasiremdamas dviečių nedidelėmis laždelėmis, kalinių atakai sportavo, valkšlioje ir žinoma. 1967 m. Kaune, respublikinis dainų konkursas, jis gavo II laipsnio diplomą, tačiau Alytaus vadovybė jam, kaip buvusiam politiniam kaliniui, dalyvauti konkursuose uždraudė.

Gimes 1921 m. Kaune. Gyveno Biržuose. Baigęs gimnaziją dainavimo mokėsi Kaune, pas profesorę Karnavilienę, vėliau — Austrijos sostinėje Vienoje. Už antifascistinę veiklą vokiečių okupacijos metais buvo įkalintas Stuthofe. Iš ten pabėgo ir gržo į Lietuvą. 1944 m. en-

kavdistų pašautas ir suimtas, 12 metų kalėjo įrakuso įrakuso. 1956 m. grįždamas į Lietuvą, Talšete veidė tremtinę Zofiją. Gyveno Alytuje, dirbo gamyklose dainininku-apibaidalininku.

Nors dainuoti Lietuvoje nebuvo didelių galimybių, tačiau saviveiklininkų dainos konkursuose jis pernydavo aukščiausius pripažinimus. 1967 m. Kaune, respublikinis dainų konkursas, jis gavo II laipsnio diplomą, tačiau Alytaus vadovybė jam, kaip buvusiam politiniam kaliniui, dalyvauti konkursuose uždraudė.

Mirė 1977 m. Saulius Variakojis gyvenimės ir vaikla ligam liks paveldžiu jauniesiems Lietuvos patriotams.

Vincas BAZILEVIČIUS

KAZLŲ RŪDAI. Rugpjūčio 25 d. atidengtas paminklas „Tauro“ apygardos partizanams atminti. Paminklas pastatytas Trėmtingių sajungos Kazlų Rūdos bažnyčios kieme. Tėdes Vaidotas. Apie „Tauro“ partizanus veiklą susirinko.

MUMS RASO

„Mūsų rūpesčiuose“ (90 08 13—19, Nr. 23 [38] E. Podkienė rašo, kad 1946 m. gruodžio 3 d. Raseinių apskr., Trankinių kaimo, buržuazinių nacionalistų nužudė 24 žmones, kurti ir jos 4 žaimos narius. Automobiliaus tikrai galėjo nužudyti banditai, nes tada Trankinių kaimo siautėjo stribų-banditų būrys. Sovietų valdžia jų negaudė, reikėjo gintis patiem.

Antanas CEKAITIS

REDAKCIOS PRIERASAS. Šis atvejis Tremtingių sajungos tarybai žinomas. Tiriama, kaip galėjo įvykti klaida. Atityje, rengiant ekspedicijas, reikėtų buti atidesniams — ne kasinėti kapavietių, jei neturime nuostraukus ir nėra kam atpažinti kapo.

Taq nakti man teko nakvoti Tremtingių kaimo. Buvo Stalino konstitucijos diena. Stribai valkšlinėje po apylinkę ir į naminių dogtinę malinė išvežti ir nužudyti delikus. Prisiene degtinės, taq vaka r Stalino konstituciją ne paminėjo iti žemėlės graibymo ir „pavargė“ sumigo. Vidurnaktį name kilo gaisras, subėgo aplinkiniai gyventojai seve kankintiems užrėmė duris. Taip zuvo didelė stribų-banditų gauja.

Jones NOREIKA

1990 m. spalis

KAIP GIMSTA DIDVYRIAI

Viename žemamame Lietuvos kampelyje, Anykščių rajone, netoli Surdegio miestelio, prisiglaudė gražus Jovarų kaimas. Mano dėmesį patraukė fragiskas to kaimo vienos šeimos likimas.

Gyveno Jovarų vienkiemyste buvusio Lietuvos savanorio Jono Valionio krikščioniška, darbštai didelė šeima (8 žm.) ir ramiai dirbą savo ūkyje.

Užėjus vokiečiams, sūnūi Juozui grėsė išvėžimą darbams į Vokietiją, reikėjo slėptytis, kol užėjo rusai.

Antrą kartą mūsų kraštą okupavus bolševikams, prasidėjo vyru gaudymas į sovietų kariuomenę.

1945 m. tėvai išlydėti sūnū į kariuomenę, bet vežant iš Panevėžio į Vilnių siauruku pro Surdegį, jis iššoka iš traukinio ir nuneina pas partizanus. Taip padarė todel, kad skilių gandas, jog išs tarnauna kariuomenė. Nuo pat pirmųjų dienų paėmės ginklą, partizanų gretose kovėsi iki 1952 m., kol žuvo, o apylinkėse skilio gandas, kuri Juozas tarnauna kariuomenėje.

Juozas buvo labai darbštus, jautrus, mylėjo gamtą.

Nuo mažens jis sirgo nuomariu. Idomu, kad po pirmųjų kautynių nuomari atėmė kaip ranka. Jis dažnau davo sudėtingose kautynėse ir visada rastavo išeitį. Nuo 1946 m. jam buvo patikėtos būrių vadovigios, o nuo 1949 m. jis tapo būrių vadu. Taiks buvo partiza-

nas Juozas Valonis — Merkys.

Kartą Merkys užėjo pas savo jaunystės draugą S. Petkūnį km. į pasodino už stalo, davė valgyti. Besišnekėdamas pamatė, kad sodyba apsupta prietų. Namikiškai susirūpino, kas dabar bus, ką padėti. O jis šaltai užsirūpė, pateikė nusiraminti, ir, panašas pro langą prieinanti skrebą, nukovė iš automato. Pagriebas faburelę, trenkė į langą rėmus, iššoko laukan, puolė ant žemės, metė į priešus granatą ir, priešinga kryptimi, atsitraukėdamas į krūmais, atsitaudydamas į pabėgo į mišką. Tai rodo, kad jis visada buvo puikiai orientavosi situacijoje.

Kartą jis, suslaužytas koja, (1949 m.) ryšininkai nuvienėjė į Panevėžio ligoninę ir paguldė gydyti, įformine kaip liudies gynėjai. Jau baignant, gydytis, jis ėmė išjarti, bet kovos draugai, apsirengę rūsių kareiviais, spėjo „arrestuoti“. Seugumės pavėlavo maždaug penkiolika minučių.

Surdegio miesto jo pakraštystėje viena vakarą Merkys buvo vienas užėjęs pas R. Pastebėjės, kad yra supamas, šoko ant arklio ir pabėgo. Tuo metu jam perėjė ranką. Aplinkinių žmonos gerbė jį, ir jo vadoveujamą būrį, nes buvo drausmingi, niekada nieko neruskiaus davo, stengdavosi žmonėms padėti.

Vėliau, kai išsigumas išėjė į ūkininko, kad jis partizanauja, suėmė dvi seris ir brolius. Po ilgų iškenkinimų

išvėzė į lagerius. Kitais šeimos narius ištrėmė į Krasnojarsko kraštą, trobesius sunikino. Vyriausioji sesuo tremtyje mirė.

Kiek tą lietuvišką šeimą, nikojo, bet moralai nepalažė, jie liko išlikimai savo tėvynėi.

Juozas partizanuojamas vedė, ir žuvo žmonos, namuose, 1952 m. per Kalėdas. Jis išdavė žmones pusserės vyras, buvo Raguvos skrebas, o vėliau Raguvos valčiaus pirminkas. Už kyšulį ir deginę jis padirbinėjo vyresnį dokumentą, bet buvo saugumo agentas. Už Merkio galvą buvo skirta 30.000 rublių, tai jis ir padarė Judo paslaugą. Agentas Kožuanauskas turėjo pistoletą ir iš pasalų Merkį nušovė. Po to jis nuvilko prie geležinkelio, foliau nuo namų. Kožuanauskas kelis kartus išėmė iš pistoleto. Prisišėlė skrebai. Matyt, buvo sutarta iš anksto. Lavoną nuvežė į Surdegį, paskui į Troškūnus. Ten rušalusį jį kūną pastata prie tvoros, ant kaklo, už kabino automatu. Pašiuke, kelią dieinas alkštėje ir visap. pasityciojė, užkasė prie Troškūnų kapinių.

Merkio būryje buvo aplinkinių kaimų vaikinai, savanorių, ir mažazemės sūnūs, niekam nieko piktuo nepadėti. Jie, tiki kovojo su tėvynės, pavergejais ir garbinėjais, žuvo už Lietuvos laisvę. Tai Juozas Valonis, Pajuodis, Kaminskas, Švilia, trys broliai Sluckas, trys broliai Lachajai, Astrovas, Kulikauskas ir daug kitų. Tebūniei lengva jiem, Tėvynės žemė,

Antanas SIMENAS

būčių avilių. O gal žinojo, kad so-dyboja slėptosi, kur Valiūlio žemės ir žemes. Stribus Jasaitis atėjo atkerėti.

Pradėjo nešti turė, viską, kas vertingiausia, į kraitui į vežimus. Tuoj namus padegė. Šviesu, kaip dieną. Visa tai matėme abu su teta kaip ant deimo. Paskui iškrausto svirką ir vėl padegą. Iš tvaro išvaro kiaules, nušauta, susimeta į vežimus. Padega ir tvarus kartu su daržine, o ten ir buvo pasišlepi. Žeminiuko du sūnūs į Žemės, Marau, kaip jie iš daržinės. Išbėga pakelėmis rankomis. Enkavedistai juos degina degantiesi nuodėguliais, vėliau sušaudo. Sumeta levonus į vežimą.

Aplima siaubas. Dabar jau ir mūsų eilė degti ir žūti, juk brolys siėptuvė. Bei žudikai iš vėtarų iš pasisiūlinę, o gal pavargo. Dar prisirūlo laves prie vežimų ir išdėdėjo. Po keilių dienų, sužinojės, kad nužudytieji suvežti į Šiluvos miestelį, nė au pasižūrėti, gal yra ir mano brolis. Gal žuvęs...

Šiluvos miestelio aikštėje sumesyt buvo daug, visi jie daugiausia nužudyti savo namuose. O prisiplėjė turio, stribai ir enkavedistai išėavo. Tokie balsūs valzdai ir kiekvieną dieną stribų grasinimai man. Kur brolių Šaudė į duris, langus, į pudos. Daugiau namuose negalėjau būti. Patraukiau gyventi per žmones. Ir Jūsų namuose, gerb. Čestovali Liutkevičiu, redau prieiglobstį. Daug dienų teko gyventi pas Jūsų kalmykus Daukšus. Zinau, kad jei man, o sūnus Stasys žuvė. Kas iš jų giminė dar liko gyvii. Mano brolis Stasys žuvo prie Žalgino miške 1946 m. Tais metais Grinkiskio enkvedistai suėmė mano mamą. Nepaleido, saėdė, kol neatsi sūnus. Man patiem teko atiti į Grinkiskio NKVD, kad paleisių maną. Man tada buvo 15 metų. Mamą paleido, o manu uždarė. Tada su jais gerai „susipažinau“. Viršininkas Buvo Dikanovas, vadovotojas Bernotės ir džižioji Grinkiskio stribų garsenybė, budelis, išsigimelis Rapotės, vėliau pati pasikorė. NKVD būstinių buvo Grinkiskio dvare. Jo rūsiuose teko pobuti ir man. Gal ne tiek pati kontėjaus, kiek teko mygti balybių, kiti žmonės kačią. Ko ten nebuvėt Buvo

prisiminėti apie Grinkiskį telikiai, manė gyvorinė dalis pokario metais. Būta daug kur — Radviliškis, Šiauliai, bet nežinoma. Nekilka laimikie, nei vienam, nei kitam. To kiekyje pasakytai, kai čia. Ir prasidėjo „banditikos“ iššokiniai.

Mužai ir gražiuoju, kalbėjo, ir vėl paleido. Teko apsigyventi stribų žemėje, apsižiūrėti, kaip našlaitis, kad tėvų sužudė, faliatė. Ten buvo saugiau, bet ką taiko matyti ir girdėli, tiesiog būtų nežinkintina.

Šiai vienai atitinkamas. Buvo nusauktas partizanas, dėvėjės amerikos alėnikus batas, vadintinas „beanavakais“. Du stribai susipečė dėl tų batų. Vienas sakė, kad jis nušovės, kitas — kad jis ir kad jam prikluso. Galbūt galėti išlaisvinti, kad abu nušovė, bet vienos daugiau šviesų palaikės, tai jam apimybių dėl batų. Ir pasiėmės laimikų triumfavo. Bet, kai nenušildido, paaudė griebt, bet pagriebė tik vieną batą. Besišaudydami po kiamą, vieną, batą įmetė į žemę, kitas paaudė griebt. Iš žemės, bet nežinoma. Nekilka laimikie, nei vienam, nei kitam. To kiekyje buvo stribai.

Prisiminėti apie Grinkiskį telikiai, manė gyvorinė dalis pokario metais. Būta daug kur — Radviliškis, Šiauliai, bet nežinoma. Nekilka laimikie, nei vienam, nei kitam. To kiekyje buvo stribai.

Bronius KONTRIMAS

Rugsėjo 11 d. staiga mirė buvęs politinis kalinys 58-erių metų Bronius Kontrimas.

Gimė ir augęs Kretingos apylinkėse, anksti netekęs motinos, penktolikmetis buvo suimtas ir ištremtas. Septynerius metus kalėjo Vorukos ir Omsko lageriuose. Ten bendravo su poetu A. Miškiniu, operos solistu A. Kučingiu, liaudies meistru V. Majoru ir kitaikiai lietuvių kankiniams.

Likimo draugai

S. VINSLOVIENĖ
SUDIEV. TÉVYNE!

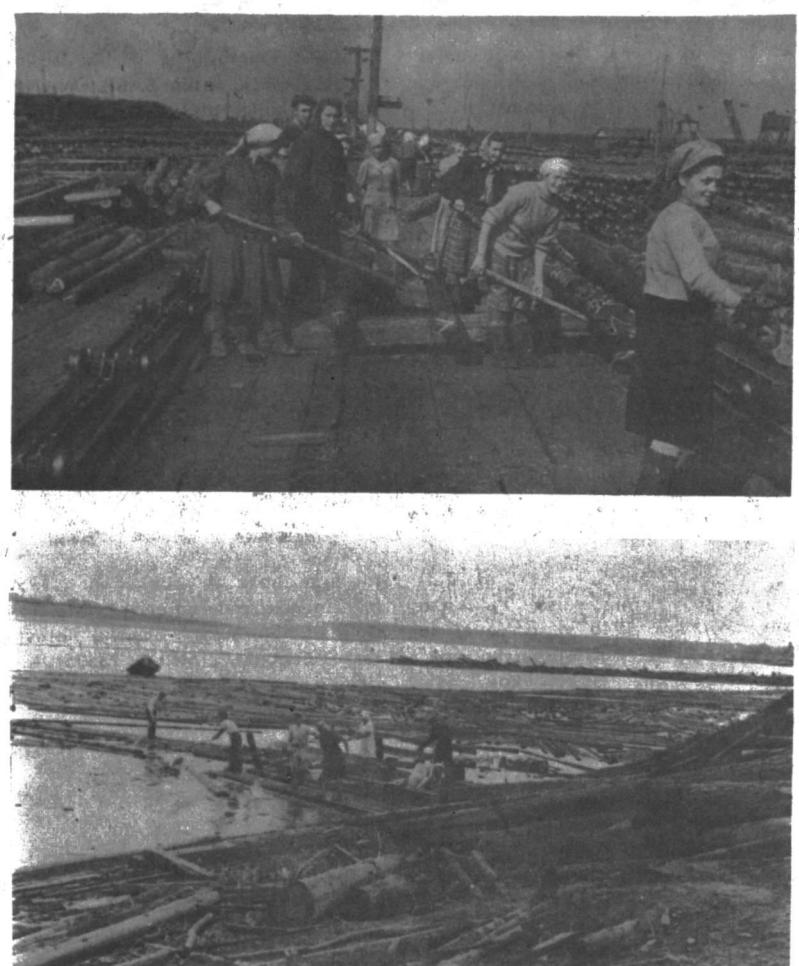
Sudiev, Tévynė, numylėta.
Greitai paliksiu aš tave.
Valandos mano suskaitytos
Gyventi gimbame krašte.

Ne savo noru iškeliausiu,
Štanguotam vagone išvės.
Ar ilgai teks priešams vergauti,
To nežinai nei tu, nei aš.

Cia oras toks tvankus tvankus
[mano širdj veržias.
Gyvenimas žiaurus, sunkus
[lango grotas beldžias.

Kalėjimo mūrinės sienos
Namais mano paliko,
Gyvenime patirtas vargas
Draugu būti sutiko...

1950 m.

Tomas Ceremontas, 1952

Fotografė iš vienės išvidinės Lietuvos, 1952

Set tieč pat megain, t. y. 1947 gruodžio 26 d. Grinkiskio NKVD suimė manę. Ir tuo keiliu nemokamai į Sibirą. Buvo ne viena, daugiausia buvo iš Pasvalio. Rokiškio apskr. Nemažai likome

Tomske. Kur jūs dabar! Gai manė prisimanate, nes buvau Jūsų fotografas.

O gal mums reikėtų susitikti. Atsiliepkitė.

Jonas NORIKA

1990 m. spalis

TREMINTINYS

4

AT SILIEPKITE!

Adomas MASYS, g. 1919 ar 1920 m., anykštėnas. 1948 m. buvo Komijos ATSR, Ustvynslege 1-ajame legpunkte. 1949 ar 1950 m. išvyko etapu į Karagandą. Jo ieško Kazimieras STASEVICIUS, 233042 Kaučius, Architektų 11—25, tel. 71 05 90.

Ieško giminė bei pažiūmų Lietuvoje Gediminas TAREILA, Andriaus, g. 1929 m. Trakų raj., Oniškyje. 1941 06 14 išvežtas iš Vilkaviškio raj., Gizių km., į Altaijus kr., Aukšticos km. Rasykile Alfonas PUMEIRIUI, Vilkaviškis, Žemaitės 10.

Anfanas RIMKUS, Stasio, g. 1902 ar 1904 m. Telšiuose, Vilkišios pašto viršininkas. Suimtas 1944 ar 1945 m. Kalėjo Vorkutoje. Daugiau žinių leukia duktė Aniceta ZAGURSKIENE, Kaunas, Šiaurės 7—19, tel. 73 63 23.

Zigmas URBONAVICIUS, Motiejus, g. 1915 m. Gyveno Kauno apskr. Panemunės valsč. Naujuojų Pakalniškių kaime. 1939 m. tareavo Lietuvos kariuomenėje, 1940 m. suimtas, karinio tribunolo nuteistas 5 m. kalėjo Lukiskių kalėjime, 1941 m. Pečioros lageriuose. Kartu kalėjusių ar palaidojimo vieta žinančių ieško Kazimiera LUKSIIENE, Kaunas, Alksnių 10.

Stanislovas ČICIRKA, Prano, ištremtas į Komijos ATSR, Uchtianskij raj., Kerki st., Sovetskaja 17/2. 1963 m. birželio mén. (ji mirtiliai sužalojo virsdamas medis). Pašarvotas buvo klubė. Apie jo mirštį pranešė ir laidojuvių nuotraukas atsiuntė ten gyvenusi Michailičenko. Tremtyje su S. Čicirką gyvenusių, laidojuvių dalyvavusių ieško Birutė GRIEZIENĖ, Jurbarko raj., Veliuona, Nemuno 4.

Pranas SENIKAS, Antano, išvežtas 1945 m. vasario mén. į Prienų raj. Tolimesnis likimas nežinomas.

Mindaugas ŠLIUPAS, Roko, g. 1919 05 05. Išvežtas apie 1946 ar 1947 m. Manoma, kad kalėjo Karagandos lageryje. Paleistas 1956 m., mirė Lietuvoje 1979 m.

Daugiau apie šiu žmonių likimą nori sužinoti Mindaugas ŠLIUPAS, Kauno raj., Garliava, Sermukšnių 22, tel. 55 23 10.

Justas SENDŽIKAS, Juozo, g. 1905 m. Suimtas 1945 02 18 Kelmės raj., Veiguvoje. Kalėjo Archangelsko srt., Velsko laž, Mirė 1948 10 07. Archangelsko srt., m/z Sevželdargė. Kartu kalėjusių ieško duktė Birutė SUMANIEČIENE, 235423 Šiauliai, Pavėnčių pšt., Micaicių kol.

Moisiejus KOPELMANAS, Simchovičiaus, g. 1895 m. Suimtas 1944 m. rugpjūčio 3 d. Kalėjo Kaune, 1945 m. išvežtas į Sverdlovską. Manoma, kad mirė 1945 m. rugpjūčio 25 d. Taišteto lageriuose. Kartu kalėjusių ieško Dmitrijus KOPELMANAS, 235720 Palanga, Užkanavės 33.

Andrius DRAUGELIS, Jono, g. 1904 m. Lietuvos kariuomenės kapitonas. Suimtas 1941 06 14, kalėjo Noriške, Taišeite. Ten mirė 1944 06 09. Kartu kalėjusių ieško Gallutė BABECKIENĖ, 233000 Kaunas, Kestutio 40b—2, tel. 20 80 17.

Zigmas URBONAVICIUS, g. 1918 m. 1940 m. tareavo Lietuvos kariuomenėje, Kaune, Šančių 2-ajame pėstininkų pulke. Užėjus rusams, perkelės į Panemunės 5-ajį pulką. 1940 m. rugpjūčio mén. karinė tribunolas jį nuteisė 5 m. kalėjimo. Atliko bausmę Lukiskių kalėjime, vėliau ištremtas į Pečioros lagerius. Kartu kalėjusių Pečioros lag. o gal ir kitur ieško sesuo. Kazimiera LUKSIIENE, 233016 Kaunas, Alksnių 10.

Buvęs Lietuvos finansų ministras Vytautas PETRULIS buvo ištremtas į Komijos ATSR. Lageryje žuvo 1941 m. Kartu kalėjusių, ar mirtiliai apšlinkybes žinančių ieško B. BILIŪNAITE, 233036 Kaunas; Pramonės pr. 67—6

Leonas GECAS, g. 1894 m. Švakiškos gimnazijos mokytojas, išvežtas 1941 06 14. L. Gečo ieško Petras VALAUSKAS iš Kupiškio raj. Rasykite tremtiniių sajungai, 233000 Kaunas, Doneželčio 70b.

Albinas BALSEVICIUS, Kazimiero g. 1910 10 10. Kretingos apskr., Andrijaus valsč. Viržintų km. Gyveno Žemgalij km. Suimtas 1946 06 25. nuteistas karinio tribunolo 10-čiai metų pagal BK 58-1A strp. Kalėjo Komijos ATSR, Intos 3-čiamėje lageryje. 1954 11 01 žuvo ūchtoje, sproges metano dujoms. Žinančių palaidojimo vieta ieško Vytautas BALEVICIUS, 235819 Kleipėda, Neujekimio 3—41, tel. 3 54 91.

1948 m. sausio ar vasario mén. Kauno raj., Vandžiogalos apyl., Giūkių km. susisiedymo metu žuvo keturi partizanai. Vienas iš jų Pranas MINGAILA-Liepa, kiti trys nežinomi. Vandžiogaloje prie stribubūstinių gulėjo jų levonai. Neapažintų partizanų giminė bei jų užkasimo vietas ieško Vladas EIMONTAS, Kaunes, Neries krantinė 20—27, tel. 26 37 42.

Jonas DRUCIONAS, Jurgio, g. 1912 m. Šaulių sajungos narys. Suimtas 1945 m. Ką nors žinančių apie jo likimą ieško Jėdrė DRUCIONAS, Kaunas, Palemonas, Marių 44.

Vytautas KORSAKAS, Edvardo, g. 1920 m. Vilniaus universiteto gamtos-matematikos fakulteto antro kurso studentas. 1940 m. birželio mén. suimtas su kitois studentais „Tauro“ bendrabutyje. Manoma, kad buvo ištremtas. Ką nors žinančių apie jo likimą ieško sesuo Antanina ADOMIENĖ, 233000 Kaunas, Mackevičiaus 106—8, tel. 22 58 70.

Vladas VIELAVICIUS, plungėkis, 1940—1941 m. tareavo policijoje. Gyveno Kaune. Nuteistas 2-ajems metams. Kalėjo Telšių kalėjime. Spėjama, kad po bebučių atlaimo išvežtas į Sibirą. Daugiau žinių leukia Vida ŠIPAIKENĖ, 233043 Kaunas, Šiaučiūnaitės 19—38, tel. 77 99 90.

Silvestras ZYLIS, Vinco, g. 1913 m. Šventonių valsč. Pasaminės km. Dirbo pieninės punkte vedėjui. 1940 m. dirbo reikalaus vežiavę į Šventonių, grįžtant, buvo suimtas ir įmestas į pirmųj tremtiniių vagonus. Telesnis likimas nežinomas. Ką nors žinančių ieško Veronika POPOVA, 234720 Šventonių raj., Šventonių pšt., Pasaminės km.

Jonas KVIKLYS, Alekso, g. 1909 ar 1910 m. Utėnos apskr., Bajorų km. (deb. Molėtų raj.) Dirbo mokytoju Trakų apskr., Semeliškės. 1941 06 14 ištremtas, manoma, kad į Archangelsko srt. Reabilitacijos pažymėjo mirė 1943 m. Žinančių palaidojimo vieta ieško Rita KVIKLYTE, 660025 Krasnojarsk, Krasnojarsky rabičy pr. 109—44, tel. 34 05 74.

Benediktas KAUKORIUS, Kazio, g. 1894 m. Suimtas 1940 09 23, kalėjo Lukiskių kalėjime. 1941 06 31 išvežtas į Komijos ATSR, Severopociorskis leg. Žinančių apie jo likimą ieško Antanas JURKULNEVICIUS, Kaunas, Pergalės kr. 33—38, tel. 22 95 78.

Bronius GRUDINSKAS, Jono, g. 1923 m. Suimtas 1944 m. rugpjūčio mén. Ukmergės raj., Liduokių dvare.

Antanas GRISKEVICIUS, Jono, g. 1911 m. Ukmergės apskr., Vidiškių valsč.

Kartu kalėjusių apie jų likimus žinančių ieško Jėdvyga IMBRASIENE, 235390 Panevėžys, Darius ir Girėno 39—48.

Jėdvyga MAČKONYTÉ, Mykolo, g. apie 1920 m. Daugiliškio valsč. (deb. Ignalinos raj.), M. Daugiliškio km. Apie 1950 m. kalėjo Vėrkulėje. Spėjama, kad mirė 1956 m. Kartu kalėjusių apie jų likimus žinančių ieško Gintautas MACKONIS, Kauno raj., Raudondvaris, Didžioji 3b—6, tel. 54 99 96.

Nėra tremtiniai. Atsiliepkite! Gerai galėsite padėti surasti tikslią palaidojimo vietai žinių leukia A. GUTAUSKAS, 232044 Vilnius, Karoliniškių 50—143, tel. 41 65 54.

Redaktorė Vandė PODERYTÉ, lit. redaktorė Ona BALCYTIENĖ, techninė redaktorė Birutė OKSAITÉ.

Redakcijos: Liudas DAMBRAUSKAS, Algirdas MARKONAS, Nataša PUPEKIENĖ, Dalia KUODYTÉ, Juozas ENČERIS, Alfredas SMAILYS.

Mūsų adresas: 233000 Kaunas, Doneželčio 70 b, tel. 209530.

IVYKIAI • IVYKIAI

JURBARKAS. 100 metų jubiliejų rugpjūčio 5 d. sventė buvusi tremtinė, Jurbarke. Balnų kaimo gyventoja Marija Gudavičienė.

Ji ūkininkė duktė. Prie caro balsuoto „narodnou“ mokykla, dirbo parduotuvėje, mokėsi siuti. Nepriklausomybės metais ūkininkavo ir augino sūnų Vincentą.

Per Pirmąjį pasaulinį karą vokiečiai vos nenuzdėjosi teo. Igas-dino Jeimę, atėmė mošią, gyvulius. Atsiliai nespėjus, užgriuvo Antrojo pasaulinis karas. 1948 m. suima sūnų Vincuką. Apelpo, sužinojusi, kaip ji mirė, badė adatomis, stiklo žukėmis.

Nuteisė ji 25 metams, pražudė po 18 mėnesių. 1948 m. pasikėsinė ir įtėvus. Ištremė į Irkutsko sritį.

Maždaug po 10 metų grįžė į tremties rado nuniokotą savo sodybą, apgruvinusius trobesius. Juos turėjo musiupiktis... Po septynerių metų mirė vyras. Netekėj, vėlaučiai ir senovę palengvino tolimes giminėkai, gyd. A. Vencio Želma Jurberke. Marija Gudavičienė pas juos kaip pasave tikrus vaikus.

Jubilių pasveikino Lietuvos tremtinė sajungos Jurbarko skyrius. PLUNGĖ. Antanas Valžilia — vienas 1863 m. sukilimo vadų Žemaitijoje. Sodybos vėlėje, Judoelkioje, rugpjūčio 15 d. buvo ištremtas paminckles ir kryžius. Medžio skulptūrą išdrožė plungėkai taurodaliniukai - broliai Gediminas ir Leonidas Černieuskai, kryžių padarė. Kultų dienodibrys Stasys Šilas. Pasventino Kultų klebonas Česlovas Degutis. Kalėjė Lietuvos knygnešių draugių pirmmininkas doc. Irena Kubiliūtė. Antano Valžilio alinis Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos deputatas Zigmantas Valžilia. Elies skaitė poetas Juozas Ardziauskas, Kauno dramos teatro aktorė Virginija Kochanškytė. Delinavo Plungės kultūros namų folklorinis ansamblis ir Kauno tremtinų choras.

Petronėlė Aktrūnė, Jūlia Gadelytė paskelė Hraukas II dienorečių. Daug ką priminė nuotraukos parodė. Atnaminkus pasakojo Zenonas Serapinas. Jų Žemai sekėsi geriušiai: niekas Sibire nemirė. Grįžę į Lietuvą, tėvai rado visus 6 vaikus nepaliūžiusius. Net vyresnėlė Petronėlė ir Magdalena, nors ir pašalinės iš Universiteto dėl tėvų tremties, buvo balgusios mokslių ir gėlio jaunesnių — Agota, Jūlija, Adele. Pačiam Zenonui pasiekė iš vagono pabėgėlių dar Plungėje. O senelį Laučinį mirė Sibire. Grįžusius į valkams Lietuvosje nebuvvo vietos, teko apsigyventi Latvijoje, vėliau pasiekė musiupirkis trebėje Rietave. Kazimieras ir Stanislovas Uznišiai grįžo į ūkivę (daubar jau mirę). Povilas Urbanas mirė Sibire. Jo palaikei parvežti į Beržoro kapines...

Vyriausasis Serapinų sūnus, Prie-kulės parapijos klebonas Liudas Serapinas aukėjo šv. mišias už tremtinius.

Prasome atsiliepti asmenis, per-

sivežusius tremtiniių palaikus, nu-

rodant šiuos duomenis:

RUMŠIŠKÉS. Rugsėjo 22 d. Rumšiškių butės muzejuje pastatytas koplytstulpis iš žalių Magadano—Kėlymos politkaliniams atminti. Ji pažentinto ir kaičių pasakė kun. A. Svačinskas.

Rumšiškių žaptinė ilisi beve Magadano politkalinių — rezistentinių dalyvių Bety Pupeikis ir Michalina Grinavičiūtė. Buvo pagerbtas jų atminimas. Paskui įvyko vakarė Rumšiškių kultūros namuose.

Nenugalėjo mūsy nei tardymai, nei karcerai, nei lageriai tollimams Magadane.

RASEINIAI. Rugsėjo 22 d. buvo perlaidoti, 10-ies Lietuvos partizanų palaičiai. Iškilmingame mitinge kalėjėje kun. A. Svarinskas, LLL. atstovas A. Terleckas, žurnaliekuvių atstovas ir kt. Šv. mišias aukėjo kun. A. Svarinskas.

Raseinių kraštotojų muziejuje tą pačią dieną buvo atidaryta paroda apie ginkluotą pasipriešinimą okupantams Raseinių rajone.

PLUNGĖ. Nepamiršamas susitikimas šią vasarą įvyko Plungės raj., Babrungėnų kaimo. Susirinko 11 žemėm, 1948 m. gegužės 22 d. 15 čia ištremtų į Burai-Mongolią. Prie Babrungo upės vinglo, kur šeštadienį buvo suvaryti, dabar pastatytes paminklas. Juodame marmure įrašytas pavardės: Akrutė, Gadeikis, Gembis, Laučiai, Luotės, Laižučiai, Serapinas, K. Stakienė, Urbonas, Uznišiai, Vaikai. Tremtiniai kančiai atminanti ūkininką pastatė Serapinų veikai su savo artimiausiais, prireikę akmenų iš Babrungėnų laukų.

Ta ryte niekas nestikėjo, nė mės. Petronėlė ir Juozas Akrutė išėjo sėti lubinu... Serapinalių 15 vaka-ro pasodinę bulvės... Rūpestingi ūkininkai džiaugėsi pavasariniu, ir še tau — nuosprendis, ištremti be tėvų grįžti.

Laimė tik, kad visos į Žalgiriko rajoną — tėvai daliotų duktė, valai — žakeliai. Žadė, bet jų nė neapleido Kalėdos, Velykos, valai buvo mokomi religijos.

Nepamiršamas susitikimas... Petronėlė Akrutė, Jūlia Gadelytė paskelė Hraukas II dienorečių. Daug ką priminė nuotraukos parodė. Atnaminkus pasakojo Zenonas Serapinas. Jų Žemai sekėsi geriušiai: niekas Sibire nemirė. Grįžę į Lietuvą, tėvai rado visus 6 vaikus nepaliūžiusius. Net vyresnėlė Petronėlė ir Magdalena, nors ir pašalinės iš Universiteto dėl tėvų tremties, buvo balgusios mokslių ir gėlio jaunesnių — Agota, Jūlija, Adele. Pačiam Zenonui pasiekė iš vagono pabėgėlių dar Plungėje. O senelį Laučinį mirė Sibire. Grįžusius į valkams Lietuvosje nebuvvo vietos, teko apsigyventi Latvijoje, vėliau pasiekė musiupirkis trebėje Rietave. Kazimieras ir Stanislovas Uznišiai grįžo į ūkivę (daubar jau mirę). Povilas Urbanas mirė Sibire. Jo palaikei parvežti į Beržoro kapines...

Vyriausasis Serapinų sūnus, Prie-kulės parapijos klebonas Liudas Serapinas aukėjo šv. mišias už tremtinius.